

„APIE MUZIKĄ“*

(1909 m. vasario pabaiga)

Senovėje sakė: „muzika tai dievų kalba“, ir garbino ją žmonės, ir laikė turinčią stebuklingas ypatybes. Būk tai Tėbų miestas atsiradęs muzikai skambinant. Amfitrionui¹ skambinant, akmens tarytum gyvi patys klojosi ir augo be kieno pagalbos: šulai [stulpai], kolumnos, bokštai, puikūs rūmai... Orfėjus nuožmies žvėris ir smarkius laukinius gyvūnus prijaukinti ir nutildyti savo muzika mokėjęs. Ir daug panašių, visuomet poezijos pilnų padavimų turime apie muziką. [...]

Muzika – tai Dievo pasiuntinys, pasiųstas judinti švelniausias ir geriausias mūsų sielos stygas, raminti širdis, suvargusias gyvenimo rūpesčiuose, valyti jas nuo melų, nedorybių, pavydų, neapykantos! Muzika – tai galiūnas, kuris be žodžių sako mums apie Dievą ir aniuolus, o mes užmetame jai juokdario rolę – ir dar raginame – na, greičiau, linksmiau! Ir yra linksma ir trenksminga, net braška! Bet muzikos – tos dievų kalbos, rodos, ir visai nėra. Neieškokim jos ten, kur iš tolo užžia trimitai, arba kur margi skelbimai giria garsią dainininkę. Ten muzikos nėra. Yra dažnai daug technikos, mokėjimo, truputis melo, kuriuo lengvai apdumia akis – tai ir viskas. Muzika ilsisi beveik nepajudinta galingų klasikų veikaluose: Bacho, Hendelio, Gliuko, Mocarto, Bethovenų, ir vėlesniųjų romantikų: Šumano, Šopeno, Vagnerio, – bet kaip maža yra tokių, duodančių nors šiek tiek juos išgirsti, suprasti. Tiesa – girdime kartais koncertuose Šopeną, Bethoveną, bet tasai, kurs atlieka, dažnai pats nesuprasdamas, nemoka iškelti aikštėn paslėptos galybės, – ir vėl išeina, kad girdime daug technikos, mokėjimo ir truputį melo, kuom lengvai apdumia akis – o muzika pasilieka už kalnų kalnelių. Atsitinka ir kitokia muzika išgirsti, bet tai taip retai – taip retai!

Ir iš tikro, kur nors už kalnų kalnelių lengviau yra išgirsti muziką, negu trenksmingame mieste, kur koncertai kiekvieną vakarą.

Paimkime nors kokį nežinomą Lietuvos kampelį. Tokia liūdna lyguma, mažos kalvelės kur ne kur stūkso, čia kadugys išsiplėtęs, ten palinkusi sena koplytėlė su Viešpaties Jėzaus kančios paveikslu, prie jos šalies glaudžiasi beržas ir tarytum visomis šakelėmis ašaroja. Aplinkui, kur pažvelgsi, žemė, žalia pušų juosta apjuosta, tyla ir pilku dangum pridengta. Ir štai iš tolo, iš už kalnelių atskrenda daina:

*Oi, giria, giria,
Girelė žalioji! –*

Ir plaukia jautri gaida, ir atsiremia į žaliąją girią – ir į pilkąjį dangų. Plaukia niekieno nemokyta, tiesiai iš širdies, ir žadina kažkokį keistą ilgesį, kažką amžina primena. Eikit ir paklauskite, o kas nėra tikras, ar jis lietuvis, tai dainos klausydamas ir tą pajus. Pajus dar daugiau, sužinos, kad yra žmogus, kad siela jo graži, kaip baltasis aniuolas, ir tik sunku jai ir liūdna, ir užmigdyta [ji] kasdienės dienos pilkumoje, ir sustingusi sunkioje gyvenimo kovoje. Bet ši prieš amžius širdies gelmėje pagimdyta dainelė atsklidusi sužadins visa, kas gražiausia ir geriausia žmoguje. Tokia tatau yra muzika, ir tokia jos svarba ir tikslas. Apsireiškia ji retai, bet kas ją kartą išgirdo, tas visuomet jos ilgėsis.

* Lietuva, Chicago, 1909, Nr. 23. T. p. *Pergalė*, 1971, Nr. 3, p. 137–141 (labiau redaguota).

¹ M. K. Čiurlionio klaida. Turėtų būti Amfionui (nurodė J. Urbšys).

Ir mes, lietuviai, supratę jos svarbą ir galybę, ilgimės savo muzikos, geidžiame, kad ji, augdama ir plėtodamos, išlaikytų savotiškumą ir savo puikią, o paprastą gelmę.

Trokštame to, kad kuomet nors galėtume drąsiai pasakyti: mes turime *savo lietuvišką muziką*, kurią gavome iš savo bočių prabočių ir kurią puikiai užlaikome nesuterštą, neleisdami įsibrauti svetimiams balsams.

M. K. Čiurliams

Šerno muzikos fondo teisėjų komiteto narys²

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, Vytautas Landsbergis, *Laiškai Sofijai*, Vilnius: Baltos lankos, 2011, p. 292–295.

---

² JAV lietuvių įsteigtas fondas lietuviškai muzikai, tad ir leidybai, remti. M. K. Čiurlionio ryšiai – per išvykusį ten A. Žmuidzinavičių. – Žr. V. Landsbergis, „Užmirštas Čiurlionio straipsnis“, *Pergalė*, 1971, Nr. 3, p. 137–138. Plačiau žr. Č. Sasnauskas, *Tekstai: gyvenimas ir kūryba*, Vilnius, 2002, p. 131–133. „Sąnarys teisėjų komiteto Šerno Muzikališko fondo“ reiškę žiuri komisiją spausdintiniams ir platintiniams kūriniams atrinkti.